
Photo: Fairtrade Sweden

ES miškų naikinimo reglamentas: MVĮ taikomos lengvatos ir pareigos

FAIRTRADE

Bendrai finansuoja Europos Sąjunga

Taikoma labai mažiems, mažiems ir vidutiniams (MVĮ) veiklos vykdytojams (tiek pirminės, tiek tolesnės tiekimo grandinės grandies)

Paskutinis atnaujinimas: 2026 m. rugsėjo 15 d.

Nors EUDR reglamente nustatytas aukštas aplinkos apsaugos lygis, jame taip pat pripažįstama, kad įmonės labai skiriasi savo dydžiu, pajėgumais, tiekimo grandinės sudėtingumu ir rizikos laipsniu. Siekiant užtikrinti veiksmingą, proporcingą ir praktišką įgyvendinimą, reglamente ir jo įgyvendinimo sistemoje numatytos kelios lengvinamosios priemonės. Kartu šios penkios lengvinamosios kategorijos siekia sukurti subalansuotą, praktišką ir rizika pagrįstą kelią į EUDR atitiktį. Jos skirtos padėti įmonėms atsakingai vykdyti savo pareigas, nepakenkiant reglamento tikslams.

Penkios pagrindinės supaprastinimo priemonės ir pareigos

1 Lengvatos pagal įmonės dydį ir vaidmenį tiekimo grandinėje

Mažos ir vidutinės įmonės dažnai turi mažiau išteklių nei didieji veiklos vykdytojai. Lengvatos, taikomos atsižvelgiant į įmonės dydį, pripažįsta šiuos skirtumus ir leidžia:

- taikyti pakoreguotus įgyvendinimo terminus,
- supaprastinti dokumentaciją arba
- ataskaitų teikimo reikalavimus.

labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms, kartu užtikrinant, kad tiekimo grandinės nebūtų susijusios su miškų naikinimu.

2 Laiko lengvatos

EUDR numato pereinamuosius laikotarpius ir skirtingus įgyvendinimo terminus tam tikrų kategorijų veiklos vykdytojams. Laiko lengvatos suteikia:

- sistemingą terminų pratęsimą ir
- laipsnišką pareigų įvedimą

siekiant suteikti įmonėms pakankamai laiko savo išsamaus patikrinimo sistemoms nustatyti, tiekimo grandinės nustatyti bei geografinės vietos ir atsekamumo valdymo sistemas įdiegti.

3 Šalies lyginamosios analizės lengvatos

EUDR numato šalių lyginamosios analizės sistemą, pagal kurią šalys ar regionai priskiriami mažos, standartinės arba didelės miškų naikinimo rizikos kategorijoms miškų naikinimo atžvilgiu. Įsigyjant žaliavas iš mažos rizikos šalių, šalių lyginamosios analizės lengvatos leidžia:

- lengvinti išsamaus patikrinimo pareigos

Šis metodas sumažina administracinę naštą veiklos vykdytojams, įsigyjant žaliavas iš mažos rizikos šalių.

4 Žaliavų lengvata

Ne visos medžiagos ar produktai, susiję su ES miškų naikinimo reglamentu, patenka į jo taikymo sritį. Ypatingais atvejais – pvz.,

- perdirbtos medžiagos
- produktai, pagaminti iki nustatytos datos,
- arba komponentai, kuriems netaikomas reglamentas

labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms, kartu užtikrinant, kad tiekimo grandinės nebūtų susijusios su miškų naikinimu.

5 Valdysenos lengvatos

Veiklos vykdytojai gali įgalioti įgaliotąjį atstovą jų vardu pateikti išsamaus patikrinimo pareiškimą pagal 4 straipsnio 2 dalį.

1 Lengvatos pagal įmonės dydį ir vaidmenį tiekimo grandinėje

Reglamente numatytos diferencijuotos lengvinamosios priemonės, taikomos skirtingiems tiekimo grandinės etapams, atsižvelgiant į veiklos vykdytojų vaidmenį ir rizikos profilį. Tai apima lengvatas pirminės tiekimo grandinės veiklos vykdytojams, įsisteigusiems mažos rizikos šalyse, pirmiesiems tolesnės tiekimo grandinės grandies veiklos vykdytojams ir prekiautojams, o MVĮ ir ne MVĮ įmonėms taikomi proporcingi reikalavimai.

(Maži ir labai maži) pirminės grandies veiklos vykdytojai mažos rizikos šalyse (EUDR 4a straipsnis) naudojasi supaprastintais išsamaus patikrinimo reikalavimais ir sumažintais administraciniais reikalavimais, atsižvelgiant į jų mažesnį rizikos profilį. Jie privalo tik vieną kartą pateikti vienkartinę supaprastintą deklaraciją su metiniais produktų kiekio įvertinimais sistemoje TRACES. Be to, jiems leidžiama pateikti pašto adresą vietoj geografinės vietos duomenų ir numatomus metinius kiekius vietoj partijų.

Pirmieji tolesnės tiekimo grandinės grandies veiklos vykdytojai ir prekiautojai (EUDR 5 straipsnis) gali remtis ankstesnėje tiekimo grandinės grandyje atlikta išsamaus patikrinimo informacija, taip sumažindami pareigų dubliavimą. Jie privalo tik surinkti ir saugoti DDS nuorodos numerius ir duomenis apie savo tiesioginius prekybos partnerius (ir ankstesnės, ir tolesnės tiekimo grandinės grandies).

Tolesniems tiekimo grandinės veiklos vykdytojams ir prekiautojams (EUDR 5 straipsnis) taikomos mažesnės pareigos. Jiems nereikia pateikti DDS ar atlikti rizikos vertinimo procesų. Jie neprivalo saugoti referencinių numerių, tačiau renka ir saugo tiekėjų ir tolesnės grandies partnerių informaciją. Dideli prekiautojai taip pat turi būti registruoti TRACES sistemoje.

Reglamento taikymas į įmonės dydį yra laipsniškai įvedamas. Vidutinės ir didelės įmonės privalo laikytis reikalavimų nuo 2026 m. gruodžio 30 d., o labai mažos ir mažos įmonės naudojasi papildomu šešių mėnesių pereiamasiuoju laikotarpiu iki 2027 m. birželio 30 d. Taikomų pareigų ir terminų nustatymo tikslais įmonės dydis vertinamas pagal 2024 m. gruodžio 31 d. statusą, vadovaujantis ES apibrėžtimi.

2 Laiko lengvatos

Nėra EUDR pareigų seniesiems produktams (atskaitos taisyklė)
EUDR nustato senųjų produktų atskaitos taisyklę: bet kuris I priede išvardytas produktas, pagamintas arba paruoštas iki 2020 m. gruodžio 31 d. (13 straipsnio a punktas), nepatenka į reglamento taikymo sritį. Ši nuostata užtikrina, kad produktams, kurie jau buvo rinkoje iki reglamento įsigaliojimo, nebūtų atgaline data taikomos išsamaus patikrinimo pareigos, ir suteikia laikiną lengvatą bei teisinį tikrumą dėl esamų atsargų.

Importas prieš EUDR pareigas
Veiklos vykdytojai ir prekiautojai privalo saugoti įtikinamus ir patikrinamus įrodymus, kad atitinkama žaliava buvo pateikta į rinką prieš įsigaliojant EUDR (2026 m. gruodžio 30 d. / 2027 m. birželio 30 d.). Veiklos vykdytojai, importuojantys produktus į ES rinką iki nustatytų EUDR terminų, privalo saugoti aiškius, patikrinamus ir įtikinamus įrodymus, patvirtinančius, kad atitinkamos žaliavos ar produktai buvo įvežti prieš įsigaliojant reglamentui (2026 m. gruodžio 30 d. / 2027 m. birželio 30 d.).

Photo: Fairtrade Sweden

Atitinkami straipsniai apie lengvatas

- Įmonės dydžio lengvatos (5 straipsnio 2–4 dalys)
- Tiekimo grandinės vaidmens lengvatos (5 straipsnis)
- Laiko lengvatos (37 ir 38 straipsniai)
- Žaliavų lengvatos (I priedas)
- Šalies lyginamosios analizės lengvatos (13 straipsnis)
- Valdysenos lengvatos (6 straipsnis)

3 Šalies lyginamosios analizės lengvatos

Pagal EUDR 13 straipsnį, veiklos vykdytojai gali pasinaudoti žymiai supaprastinta tvarka, kai atitinkamus produktus pateikia į ES rinką arba juos eksportuoja. Veiklos vykdytojai neprivalo vykdyti 10 ir 11 straipsniuose nustatytų išsamaus patikrinimo pareigų su sąlyga, kad tenkinamos visos šios sąlygos:

- Veiklos vykdytojas įvertino: tiekimo grandinės sudėtingumą ir reglamento taisyklių apėjimo riziką arba sumaišymo su nežinomos kilmės produktais arba produktais iš didelės ar standartinės rizikos šalių riziką. Remdamasis šiuo vertinimu, veiklos vykdytojas patvirtino, kad visos atitinkamos biržos prekės ir produktai yra išimtinai kilę iš šalių ar regionų, kurie pagal 29 straipsnį (šalių lyginamoji analizė) priskiriami mažos rizikos šalims ar regionams.
- Produktams, gautiems tik iš mažos rizikos šalių: nereikia rizikos vertinimo ir rizikos mažinimo priemonių. Supaprastinimas taikomas tik tuo atveju, jei tiekimo grandinėje nėra jokių reglamento taisyklių apėjimo ar sumaišymo rizikos požymių.

Oficialus šalių ir regionų, pagal EUDR priskirtų žemos, vidutinės arba aukštos rizikos kategorijoms, sąrašas pateikiamas čia.

4 Žaliavų lengvata

EUDR numatytos konkrečios lengvatos tam tikroms medžiagų kategorijoms, pripažįstant, kad kai kurios medžiagos kelia mažesnę miškų naikinimo riziką. Toliau pateiktuose skyriuose apibūdinami konkretūs atvejai ir sąlygos, kuriomis taikomos šios su medžiagomis susijusios lengvatos:

Pagrindiniai žaliavų lengvatos principai

- Išsamus patikrinimas reikalingas tik pirminėms žaliavoms, išvardytoms EUDR I priede (pavyzdžiui: (šokolado atveju išsamaus patikrinimo reikalavimai taikomi kakavai, bet ne palmių aliejui, naudojamam kaip ingredientas)
- Produktai, pagaminti išimtinai iš medžiagų, kurių gyvavimo ciklas yra baigtas, nepatenka į EUDR taikymo sritį. Tai apima produktus, pagamintus iš 100 % perdirbtų atitinkamų biržos prekių (pvz., perdirbtos medienos arba perdirbtos odos).
- Atitinkamų produktų, kurie paprastai nėra pateikiami rinkai, nuoma neįtraukiama.
- Pakavimo medžiagoms, padėklams ir naudotoms prekėms reglamentas netaikomas, jei jos nėra parduodamos kaip atskiras produktas.
- Pakavimo medžiagoms, padėklams ir naudotoms prekėms reglamentas netaikomas, jei jos nėra parduodamos kaip atskiras produktas arba skirtos pakartotiniam naudojimui.
- I priede pagal ex 49 kodą klasifikuojami produktai, pavyzdžiui, spausdintos knygos, laikraščiai, paveikslai ir kiti spausdinimo pramonės gaminiai, aiškiai neįtraukiami į EUDR taikymo sritį.
- Laiškai, atvirukai ir panašūs pašto siuntiniai
- ex – produktai iš bambuko, rotango ir kitų į medieną panašių natūralių medžiagų
- Oda
- Mėginiai neįtraukiami – nedideliems produktų kiekiams, skirtiems tik bandymo, demonstravimo ar vertinimo tikslais, netaikomos EUDR išsamaus patikrinimo pareigos

Svarbus apribojimas:

- Gamybos proceso šalutiniams produktams nėra taikoma išimtis, jeigu įvestinė medžiaga nebuvo priskirta atliekoms (pavyzdys: kakavos apdorojimo metu susidarantys kakavos lukštai neatitinka išimties sąlygų).

Sertifikavimo ribota lengvata

Sertifikavimo sistemos gali būti laikomos patvirtinančiais įrodymais pagal ES miškų naikinimo reglamentą (EUDR), tačiau jos suteikia tik ribotą lengvatą ir nepakeičia privalomų reikalavimų. Patikimi trečiųjų šalių sertifikatai gali padėti įmonei atlikti rizikos vertinimą pagal 10 straipsnį, užtikrinti teisėtumą ir įrodyti, kad tiekimo grandinė yra tinkamai valdoma, taip prisidedant prie mažos rizikos profilio pagrindimo ir praktiškai supaprastinant tam tikrus patikrinimo proceso aspektus.

Tačiau sertifikavimo sistemos nepakeičia ir nesumažina pagrindinių išsamaus patikrinimo pareigų, nustatytų reglamente, ir pačios savaime nereiškia atitikties reikalavimams. Neatsižvelgiant į sertifikavimo statusą, veiklos vykdytojai ir toliau yra visiškai atsakingi už geografinės vietos duomenų rinkimą, atitikties teisės aktams patikrinimą, rizikos vertinimų atlikimą, rizikos mažinimo priemonių įgyvendinimą, jei būtina, ir išsamaus patikrinimo ataskaitos pateikimą. Todėl sertifikavimas gali sustiprinti ir padėti užtikrinti EUDR laikymąsi, tačiau jis nesuteikia atleidimo nuo reglamento reikalavimų.

Lengvatų nebūvimas

EUDR nenumato išimčių pagal biržos prekę, regioną ar gamintojo tipą. Visiems atitinkamiems produktams ir tiekimo grandinėms toliau taikomi reglamento reikalavimai.

Reglamentas taip pat nenumato finansinės paramos, mokesčių sumažinimų ar sąnaudų pasidalijimo. Pagalba gali būti teikiama pagal išorines programas ar iniciatyvas, pavyzdžiui, „Fairtrade“ projektus ir HREDD finansavimą, skirtą geografinės vietos duomenų rinkimui, taip pat geografinės vietos patikrinimus ir mokymus, įtrauktus į standartines „Fairtrade“ paslaugas.

Geografinės vietos duomenų rinkimas išlieka privalomas visiems veiklos vykdytojams, išskyrus pirminės grandies veiklos vykdytojus. Jie privalo pateikti atitinkamų žaliavų sklypų koordinates.

5 Valdysenos lengvatos

Veiklos vykdytojai arba prekiautojai gali įgalioti įgaliotąjį atstovą jų vardu pateikti išsamaus patikrinimo pareiškimą pagal 4 straipsnio 2 dalį.

Jei tai yra labai maža įmonė arba fizinis asmuo, tai gali būti netgi kitas tiekimo grandinėje esantis veiklos vykdytojas ar prekiautojas, kuris nėra labai maža įmonė ar fizinis asmuo. Deleguojanti įmonė vis tiek lieka visiškai atsakinga už atitinkamo produkto atitiktį EUDR reikalavimams. Įgaliojančio veiklos vykdytojo arba prekiautojo pareigos pagal reglamentą turi būti taikomos ir jų turi būti laikomasi.

Reikalavimai:

- Įgaliotasis veiklos vykdytojas arba prekiautojas turi būti įsisteigęs Sąjungoje (EORI numeris).
- Įgaliojimo kopija oficialia Sąjungos kalba

Foto: Fairtrade Sweden

Papildoma informacija:

MVĮ prekiautojų pareigos
programinės įrangos pasirinkimo sprendimų medis
srautų diagrama, produkto gidas